

7/6234

T. C.
ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI
Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

Sayı : B.18.0.APK.0.03-02-090.01- 835 - 1739

17/6 /2005

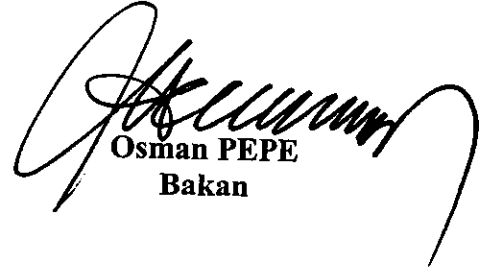
Konu : Sayın Atilla KART'ın
Yazılı Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA
(Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı)

İlgi : TBMM'nin 24/05/2005 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-11279 sayılı yazısı.

İlgi yazı ekinde alınan Konya Milletvekili Sayın Atilla KART'ın "Tuz Gölündeki kirliliği inceleyen Meclis Araştırma Komisyonu Raporuna ve Tuz Gölündeki işletmelerin özelleştirilmesi çalışmalarına ilişkin" 7/6234 esas sayılı yazılı soru önergesi Bakanlığımızca incelenmiş olup, cevabi yazımız ilişikte gönderilmektedir.

Arz ederim.

Osman PEPE
Bakan

EK:

1- Cevabi yazı (4 sayfa)

DAĞITIM:

Gereği :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Bşk.
(Kan. Kar.Dairesi Başkanlığı)

Bilgi:

Başbakanlık

**KONYA MİLLETVEKİLİ SAYIN ATILLA KART'IN
"TUZ GÖLÜNDEKİ KİRLİLİĞİ İNCELEYEN MECLİS ARAŞTIRMA
KOMİSYONU RAPORUNA VE TUZ GÖLÜNDEKİ İŞLETMELERİN
ÖZELLEŞTİRİLMESİ ÇALIŞMALARINA İLİŞKİN" 7/6234 ESAS SAYILI YAZILI
SORU ÖNERGESİ HAKKINDA ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞININ CEVABI**

1- Tuz Gölü 14/09/2000 tarih ve 2000/1381 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Tuz Gölü Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak ilan edilmiş olup, Tuz Gölü ile ilgili çalışmalar Bakanlığımız bağlı kuruluşu Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı (ÖÇKKB) tarafından yürütülmektedir. 10/5 esas sayılı Meclis Araştırma Komisyon Raporunun kısa, orta ve uzun vadede yapılması gereken faaliyetler başlığı altında verilen faaliyetler kapsamında yapılan çalışmaların son durumu aşağıda özetlenmiştir.

Tuz Gölü Entegre Fizibilite Çalışması sonrasında ortaya çıkarılan ve uygulama projeleri 2002 yılında tamamlanan ;

- Konya Atıksu Arıtma Tesisi,
- Aksaray Atıksu Arıtma Tesisi,
- Cihanbeyli Atıksu Arıtma Tesisi,
- Kulu Atıksu Arıtma Tesisi,
- Şereflikoçhisar Atıksu Arıtma Tesisi,
- Aksaray Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi,
- Şereflikoçhisar Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi,
- Cihanbeyli Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi,
- Kulu Transfer İstasyonu,
- Eskil Transfer İstasyonu,
- Altınekin Transfer İstasyonu,

tesislerinin 2003 ve 2004 yıllarında yatırım programına alınması i DPT'den talep edilmiş, ancak DPT tarafından teklif kabul görmemiş ve altyapı tesislerinin belediyenin yatırım programına alınması gerektiği ifade edilmiştir. Daha sonra Dünya Bankası'ndan kredi bulunmuş, bu kez de belediyeler krediyi geri ödeyemeyecekleri gerekçesiyle bu krediyi reddetmişlerdir.

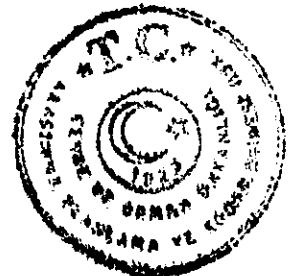
Bütün bu girişimlerden sonra İller Bankası ile görüşmeler yapılmış ve sonrasında;

Kulu Belediyesi İller Bankasına başvurmuş ve Kulu Atıksu Arıtma Tesisi inşaatı İller Bankası'nın bu yılki bütçesine konulmuştur.

Aksaray Belediyesi İller Bankasına Aksaray Katı Atık Düzenli Depolama tesisi inşaatı için başvurmuştur.

Cihanbeyli Belediyesi atıksu arıtma tesisinin yapılması için İller Bankasına başvurmuştur.

Ayrıca, Aksaray atıksu arıtma tesisi inşaatı için Belediye Başkanlığının fon bulma çalışmaları içerisinde olduğu bilinmektedir.

Konya Atıksu Arıtma Tesisi belediyesince dış kaynaklı kredi kullanılarak yapılacaktır. Kredi İspanya Makamları ve Hazine Müsteşarlığı tarafından onaylanmış, Bakanlar Kurulu'na sevk edilerek Bakanlar Kurulu Kararı alınmış olup, bu aşamadan sonra ihaleye çıkarılacaktır.

Tuz Gölü Özel Çevre Koruma Bölgesinde; Bakanlığımız alanla ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarının ve üniversitelerin yapmış olduğu araştırmaların, uygulama projelerinin ve diğer tüm çalışmaların bir araya getirilmesi, değerlendirilmesi, alanın planlanması ve alana ilişkin yönetim planı verilerinin elde edilmesi ile uygulamaya dönük eylem plan ve programlarının oluşturulmasında gerek teknik, gerekse idari çerçevede tüm tarafların katkı ve katılımında bulunabileceği bir süreç hedeflemiş ve bu amaçla, WWF-Türkiye'nin teknik desteği ile "Tuz Gölü Özel Çevre Koruma Bölgesi Yönetim Planı 1 inci Çalışma Grubu" toplantısı 28/04/2005 tarihinde Ankara'da düzenlenmiş ve toplantıya 40 civarında kurum ve kuruluşu temsilen 72 kişinin katılımı sağlanmıştır.

Toplantıda, bölgeye ilişkin çalışma veya proje yapmış kurum, kuruluş, üniversite ve sivil toplum kuruluşları birer sunum yapmış, diğer katılımcılar ise bölgeye ilişkin çalışmalarını, bölgeyle ilgili sorunları ve çözüm önerilerini aktarmışlardır. Toplantıda, Haziran ayı içerisinde Konya'da yapılacak "Karar Vericiler Toplantısına" temel oluşturacak ve Yönetim Planı eylemlerinin kararını oluşturacak alt çalışma grupları genel anlamda belirlenmiştir.

Yapılacak çalışmalarla; uluslararası öneme sahip endemik, nesli tehlike altında ve hassas olan pek çok tür için habitat oluşturan, sulak alanları barındıran Tuz Gölü Özel Çevre Koruma Bölgesinin gelecek nesillere aktarılabilmesi amacıyla koruma ve kullanma dengesini sağlayan üst ölçekli planlama kararlarını almak; alana ilişkin kirlilik, çoraklaşma, tuzlanma vb. tehditlerin çözümünü ortaya koymak, yatırım kararlarına ve projelere birlikte karar verilmesi sürecini başlatmak; Tuz Gölüne ilişkin sürdürülebilir bir yönetim modeli oluşturmak amacıyla sorunların ve çözümlerini ortaya koymak hedeflenmektedir.

Meclis Araştırma Raporunda kısa vadede yapılması gereken işler başlığı altında verilen BOTAŞ'ın faaliyetleri;

BOTAŞ'ın "Tuz Gölü Havzası Yeraltı Doğalgaz Depolama Projesi"nin ÇED RAPORU toplantısında yeraltı su kaynaklarının kesinlikle kullanılmaması istenmiş, bunun üzerine BOTAŞ yeraltı suyu kullanımından vazgeçmiş onun yerine Hirfanlı Baraj gölünden su alınmasına karar vermiştir. Eritme işleminden sonra ortaya çıkan tuzlu su Tuz Gölü'nün şu anda kurumuş durumda bulunan güney kesimine verilecek olup, ekolojik ve hidrolojik etkileri BOTAŞ tarafından izlenecektir. İzleme çalışmasına Bakanlığımız bağlı kuruluşu Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı, MTA ve gerekli görülen tüm kurumların dahil edilmesinin gerekli olduğu değişik tarihlerde yapılan çalışma toplantılarında ifade edilmiştir.

Meclis Araştırma Raporunun orta vadede yapılması gereken faaliyetler kapsamında verilen yeraltı suyunun yönetimi, tarımsal faaliyetlerde uygun ürün ve gübre seçimi konularında Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığınca yapılan çalışmalar;

Özel Çevre Koruma Kurumu'nca bölgede acil önlemlerin alınması için bir yandan altyapı çalışmaları devam ederken, ekolojik araştırma projelerine de başlanmıştır. Tuz Gölü Havzasında yoğun olarak sürdürülmekte olan tarımsal faaliyetlerin son yıllarda; yeraltından aşırı su çekilmesi nedeni ile yeraltı su kaynaklarının azalmasına, toprakların çoraklaşmasına neden olduğu bilinmektedir.

Tuz Gölü Havzasında yukarıda belirtilen tehditlerin ortadan kaldırılması veya minimuma indirilmesi ve Havzadaki doğal kaynakların korunabilirliğinin sağlanmasına yönelik önlemlerin alınmasının, Havzaya ait temel bilgilerin detaylı olarak elde edilmesi ile mümkün olacağından hareketle "Tuz Gölü Özel Çevre Koruma Bölgesi Toprak ve Arazi Kalite Sınıflaması ile Alternatif Tarımsal Uygulamaların Belirlenmesi Projesi" 25/07/2002 tarihinde başlatılmış ve sonuçlandırılmıştır.

Bu çalışma ile Tuz Gölü Özel Çevre Koruma alanının toprak sınıflaması yapılmış, uzaktan algılama tekniği ile bölgede yaygın arazi kullanımları belirlenmiş ve CORINE metodu kullanılarak alanın arazi kalite sınıflaması yapılmıştır.

Tuz Gölü Özel Çevre Koruma alanından alınan toprak, yeraltı ve yüzey suyu örnekleri laboratuvarlarda analiz edilmiş, bölge toprak ve su kaynaklarının kaliteleri, verimlilik ve kirlilik potansiyelleri ortaya konmuştur. Ayrıca Tuz Gölü Özel Çevre Koruma Alanında yer alan köylerde yapılan anket çalışması ile yörede yaşayan çiftçilerin sosyo-ekonomik durumları, çevre bilinçleri, gübre ve ilaç kullanım düzeyleri ve uyguladıkları tarım teknikleri belirlenmiştir.

Elde edilen bu veriler ışığında; bölgede yer alan toprak ve su kaynaklarının sürdürülebilirliği için alternatif arazi kullanımları belirlenmiş, bu çerçevede sulama programları geliştirilerek gübre ve tarım ilaçları kullanımının optimizasyonu için önerilerde bulunulmuştur. Toprak analizleri sonucunda bölge topraklarının her bir verimlilik özelliği için (bünye, pH, tuz, kireç, organik madde, yarıyışlı fosfor, yarıyışlı potasyum, bor, ESP) toprak haritaları çıkartılmıştır. Ayrıca, topraklarda pestisit ve metal kirliliğinin belirlenmesi amacıyla da örnekler alınmış ve bu örneklerde metal kirliliğine rastlanmamıştır. Topraklarda pestisit kalıntılarına ise sadece Şereflikoçhisar'ın bir bölgesinde rastlanmıştır. Üreticiler ile tarım uzmanları arasındaki bilgi alışverişinin oldukça düşük düzeylerde olduğu, gübre ve ilaç uygulamalarında kullanacakları miktarları belirlerken kendi deneyimlerine göre hareket ettikleri ortaya çıkmıştır.

Bu projede; uygulanan tarım faaliyetlerinin toprak ve su kaynaklarına olan olumsuz etkilerin azaltılabilmesi ve mevcut toprak ve su kaynaklarının en iyi yönetiminin sağlanabilmesi için alternatif arazi kullanım durumu ortaya konmuş, farklı arazi kullanım türleri için sulama programları ve verim düzeyi tahminleri yapılmıştır. Ayrıca Tuz Gölü Özel Çevre Koruma Alanında çevre kirliliği açısından en az risk taşıyan gübre ve tarım ilacı miktarları belirlenmiştir.

Yapılan incelemelerde, araştırma alanında çok sayıda bireysel derin kuyunun bulunduğu, yapılan incelemelerde bu kuyular aracılığı ile yeraltı su kaynaklarının sulama suyu olarak kontrolsüz bir biçimde kullanıldığı, başka bir deyişle sulama suyu uygulamalarında bitki su gereksinimlerinin ötesinde alışkanlıklar ve su temininde gerekli enerji masrafının belirleyici olduğu tespit edilmiştir. Yeraltı su kaynaklarının kontrolsüz kullanımı ile yörede bulunan ve bir çok canlıya yaşam ortamı teşkil eden küçük göllerden bazılarının tamamen kurumuş olduğu, bazılarının da sezon içerisinde kuru kaldığı, ayrıca yapılan mülakatlar ve bazı kamu kurumu kayıtlarına göre yöredeki yeraltı dinamik su seviyesinin artan derin kuyu sayısı ve aşırı kullanımla her geçen yıl daha derine indiği, ayrıca bu yolla uygulanan aşırı sulama suyunun sadece yeraltı su kaynaklarını değil aynı zamanda toprak kaynaklarını da tehdit ettiği tespit edilmiştir.

Bu araştırma sonucunda, araştırma alanında bulunan çok sayıdaki kontrolsüz derin kuyuların kontrol altına alınması, bu amaçla yapılacak kapsamlı bir çalışma ile bölgenin belli

poligonlara ayrılması, her poligon için belli sayıda derin kuyunun (belli miktarda su kaynağı) kullanıma sunulması, diğer derin kuyuların kullanıma kapatılması gerektiği ortaya çıkmıştır. Kullanıma sunulan su kaynağının inşa edilecek kapalı boru sistem ile her bir parselde ulaşması, boru sistemi ile her bir parselde bir almaç ve bir sayaç yapılandırılması ve inşa edilen bu sistemlerin etkin işletimi için sulama birliklerinin kurulması gerektiği belirtilmiştir. Sulama birlikleri aracılığı ile her bir parsel için her sezonda ayrı olmak üzere gerçek zamanlı sulama zamanının planlamasının yapılması ve uygulanması gerektiği belirtilmiştir. Bu yolla, her bir işletmenin sulama suyu temini maliyetinin azalacağı gibi yörenin yeraltı su kaynaklarının ve toprak kaynaklarının kontrollü ve sürdürülebilir bir biçimde kullanılabileceği belirtilmiştir.

Özel Çevre Koruma Kurumu tarafından yaptırılan projelerin çıktıları "Tuz Gölü Özel Çevre Koruma Bölgesi Yönetim Planı" çalışmalarında değerlendirilecek, eylem planları hazırlanacak ve uygulamaya geçilecektir.

Diğer taraftan 2000-2002 yılları arasında Avrupa Komisyonu LIFE 2000 Programınca Desteklenen "Tehdit Altındaki Bitki Türlerinin Bulundukları Ekosistemlerin Korunması ve Yönetimi Projesi" Bakanlığımız koordinatörlüğünde Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı ve Türkiye Tabiatını Koruma Derneğince ortaklaşa yürütülmüştür. Proje sonucunda Tuz Gölü, Tersakan Gölü ve Bolluk çevresindeki önemli bitki alanları ve endemik tuzcul bitkiler tespit edilmiştir.

2- Evsel nitelikli atıksular ile ilgili çalışmaların son durumu yukarıda açıklanmıştır.

Endüstriyel nitelikli atıksuların ise I. ve II. OSB'den kaynaklandığı bilinmektedir. Bilindiği gibi havzada, I. OSB ve II. OSB (III. OSB'yi de içeren) bölgesi olmak üzere iki ana organize sanayi bölgesi bulunmaktadır. Söz konusu OSB'ler Tuz Gölü Özel Çevre Koruma Bölgesi sınırlarının dışındadır.

II. OSB'nin atıkları endüstriyel atıksu karakterinde olduğu için bunların ayrı atıksu arıtma tesisine sahip olması gerekliliğinden hareketle, "Tuz Gölü Özel Çevre Koruma Bölgesi Yönetim Planı 1 inci Çalışma Grubu"nun 2 inci alt grup toplantısında "Kirlilik, Altyapı ve Tehditler" başlığı altında Altınekin'de yapılan toplantıda II. OSB'den kaynaklanan atıklar da tartışılmıştır.

Konya İl Çevre ve Orman Müdürlüğünce; Çevre ve Orman Bakanlığı, Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğünün 23 Şubat 2005 tarih ve 2005/3 sayılı "Atıksu Altyapı Tesisleri İş Termin Planı Genelgesi" kapsamında; II. OSB Müdürlüğü ile atıksu arıtma tesisinin yapılması işi kapsamında girişimlerde bulunulmuş ve iş termin planı II. OSB'den istenmiş olup, termin planının sunulması beklenmektedir.

Ayrıca, I. OSB'den kaynaklanan atıklar genelde gıda endüstrisi atıklarından oluştuğu için bunların arıtılması işi Konya Atıksu Arıtma Tesisleri ile gerçekleştirecektir. Konya Atıksu Arıtma Tesisleri yapılır yapılmaz Konya evsel atıksuyu ile birlikte I. OSB'den kaynaklanan atıklar da arıtılacaktır.

3- Kaldırım, Yavşan ve Kayacık Tuzlaları özelleştirme kapsamına alınmış olup, Özelleştirme İdaresi Başkanlığının bu konudaki görüş talebine ilişkin olarak Özelleştirme işlemleri Bakanlığımız yetki ve sorumluluğu dışındadır.

